

ПРОБЛЕМИ І РОЗВИТОК ВИЩОЇ ГІРНИЧОЇ ОСВІТИ

Сьогодні вищий навчальний заклад (ВНЗ) є учасником подій, пов'язаних з європейською інтеграцією, у тому числі і в рамках реалізації Болонської конвенції. Здійснюється структурна перебудова освіти, йде пошук оптимальних схем підготовки фахівців і місця учбових закладів всіх рівнів в освітньому просторі.

В світі змінюється фундаментальна роль вищої освіти – з категорії елітарних стандартів вона переходить в статус соціально-культурного мінімуму. Вона стає своєрідним пропуском в сферу професійної діяльності. Жоден підприємець, що поважає себе, сьогодні не візьме на роботу фахівця без вищої освіти. На підприємствах України потрібний не диплом, а знання, які можна отримати тільки в серйозному державному ВНЗ. У таких умовах важливо не допускати зниження якості освіти.

Сучасні тенденції розвитку мінерально-сировинного комплексу країни, його провідна роль у формуванні промислового і економічного потенціалу зумовлюють стан і основні напрями вдосконалення вітчизняної системи підготовки гірничих інженерів. Політика, що проводиться державою, університетськими центрами вищої гірничої освіти, провідними компаніями і фінансово-промисловими групами у сфері розвитку інженерного потенціалу гірничопромислових підприємств, на довгі роки зумовить не тільки темпи, але і характер розвитку багатьох галузей економіки і регіонів України.

У регіонах вища гірнича освіта здобула інтенсивний розвиток, перш за все, там, де підприємства гірничопромислового комплексу стійко розвиваються і грають значну роль у формуванні регіонального економічного потенціалу. До таких регіонів перш за все слід віднести Донбас – домінуючий в плані людських ресурсів і промислового потенціалу регіон, основою економіки, якого є багатогалузева важка промисловість: вугільна, гірничодобувна, чорна і кольорова металургія, металообробка, машинобудування, хімічна, електроенергетична промисловість, виробництво будівельних матеріалів та інше. Донецька область – найбільший промисловий регіон України, забезпечує близько 20 % промислового виробництва держави (при населенні в 10 % загальноукраїнського).

Система освіти в Донецькій області – одна з найбільш ефективних і престижних в Україні. По кількості учбових закладів Донецька область займає третє місце в Україні після таких вузівських центрів, як Київ і Харків. Система освіти області адаптована до економічних умов, що змінюються, введені нові програми підготовки фахівців з урахуванням потреб економіки Донбасу. Очевидно, що система вищої гірничої освіти є компонентом української вищої освіти, і в умовах здійснення перспективних реформ не може не стояти питання про шляхи її розвитку в українському суспільстві. Україні потрібні професіонали, без цього економічна стабільність і зростання в нашій країні неможливі.

Від якості підготовки гірничих інженерів залежить ефективність освоєння георесурсів, напрям і темпи розвитку сучасних технологій і техніки в гірничій справі, рівні безпеки і технічної оснащеності праці гірників – все те, що визначає інноваційний характер розвитку гірничих підприємств.

Проблема якості освіти існує. На жаль, не всі ВНЗ мають необхідне учбово-лабораторне і методичне забезпечення, а устаткування і оснащення бібліотечних комплексів, наукова діяльність, кваліфікація і склад викладачів залишає бажати кращого.

Крім того, експерти називають дві основні проблеми вищої освіти: незбалансованість спеціальностей (надлишок юристів і економістів) і відірваність знань, отриманих у ВНЗ, від потреб працевдавців.

Якщо говорити про систему освіти в цілому, то проблема в тому, що учнів не орієнтують на вибір тієї або іншої спеціальності. Річ у тому, що школа не працює на розвиток особових здібностей і якостей особи. У школі дуже мало психології, спрямованості на власне «я». Особова самооцінка зараз орієнтована на думку друзів, сім'ї, суспільства. Молоді люди обирають професію юриста, думаючи про високу зарплату і престиж, але не враховують, що від них буде потрібна стовідсоткова стресостійкість, напористість, відмова від особистого часу. Тому складається ситуація, коли із ста юристів на роботу приймають одного, а інші підуть або в інші сфери, або на біржу праці.

Робочі спеціальності, на жаль, не вважаються престижними. До тих пір, поки робочі спеціальності не стануть популярними в молодіжному середовищі, на ринку праці збережеться дефіцит цих фахівців.

Молода людина – випускник школи навряд чи мріє про те, щоб стати розробником підземних родовищ або фахівцем в області збагачення корисних копалини. Для цього йому необхідно дати загальну освіту, підготовку і можливість пройти хорошу виробничу практику. Після цього він встановить контакт з працедавцем і визначиться зі своєю майбутньою професією, стане вузьким фахівцем.

Ринок праці визначає потреби у фахівцях. Інше питання, що державне регулювання повинне здійснюватись шляхом впровадження фінансово-економічних механізмів, стимулюючих розвиток тих або інших галузей. Держава повинна не обмежувати кількість фахівців з вищою освітою, а думати про підтримку сфери освіти. Більшість реформ, що проводяться в системі вищої освіти стосуються рішення організаційних моментів, істотних же змін, поліпшуючих матеріально-технічну базу, систему фінансування, не проводяться.

Однією з найважливіших є проблема спадкоємності якості освіти між різними ступенями освіти. В даний час ВНЗ незадоволені якістю підготовки абітурієнтів, а працедавці незадоволені якістю освіти випускників ВНЗ. Випускників багато, але кандидатів на отримання хорошої роботи мало. Випускники нерідко вважають диплом заставою отримання хорошого місця, але працедавцям потрібно більше.

Коли в промисловості починається процес технічного переозброєння, то виникає необхідність не просто у фахівцях із стартовою освітою, а в людях, які з першого дня роботи можуть освоїти нові технології, сучасне обладнання, і з першого дня почати працювати. Працедавцеві в цьому випадку зручніше знайти на ринку праці вже підготовленого фахівця. Професійна школа готує випускників, а фахівцями люди стають. Ніколи людина з першого дня роботи не зможе видавати продукцію на 100%. Для цього будуть потрібні певний час і досвід.

Важливою складовою якості підготовки майбутніх інженерів є не тільки їх теоретична, але і практична підготовка. Тісні зв'язки з базовими підприємствами дозволяють це робити на хорошому рівні. Це означає, що випускник ВНЗ може відразу ж після навчання почати реалізовувати на практиці отримані знання.

Працедавці зобов'язані створювати умови для виробничого навчання студентів, а також допомагати ВНЗ в закупівлі сучасного профільного устаткування. Кадровим агентствам країни необхідно інформувати вузи про факти працевлаштування їх випускників, щоб університети могли накопичувати відповідну статистику. У свою чергу, ВНЗ необхідно розробити ефективні механізми адаптації молодих фахівців на робочому місці, а також думати про розвиток перспективних напрямів і перспективних спеціальностей, знаходити компроміс між консервативними традиціями, які необхідно зберігати в освіті і сучасними інноваціями, враховуючи тенденції, пов'язані з глобалізацією економіки. Перехід на дворівневу систему освіти, приєднання до Болонського процесу дозволить вирівняти рівень освіти по всіх напрямках.

Від ефективності вирішення існуючих проблем залежить характер розвитку вищої гірничої освіти на багато десятиліть вперед і її роль у всій системі української інженерної освіти.

Таким чином, можна зробити декілька основних висновків:

- необхідно ще зі школи працювати над розвитком особових здібностей і якостей майбутнього фахівця, що допоможе йому у виборі професії;
- реформи у сфері освіти повинні проводитися тільки після ретельного аналізу всіх можливих наслідків нововведень;
- освітні установи при підготовці фахівців повинні враховувати вимоги працедавців і економіки в цілому;
- процес здобування освіти повинен бути побудований так, щоб випускник в найкоротші терміни після закінчення навчання міг приступити до практичної діяльності і реалізувати отримані ним знання.